

Driftsmaaden paa Lvitgaard paa Amager.

(Ved Proprietair Christensen.)

I Tidsskrift for Landoeconomie, 6 B. 3 H., læses nogle Meddelelser af U. Bloch angaaende Bøvedriften, og i en Efterkrift anmoder Udgiveren af Tidenden danske Landmænd om at give en fuldstændig Efterretning om deres Erfaringer i Henseende til Bøvedbrugets og Kobbeldbrugets indbyrdes Værd. Saa vidt jeg kan indsee, bruger jo Hr. Bloch fuldstændig Bøveddrift paa Schierau; thi derved forstaaes jo blot, at ingen langstraaede Sædarter følge efter hinanden*), og ikke forandrer det Navnet paa Drif-

*) Man er vel saa temmelig enig om, at Sædskiftet — Frugtfolgen — ikke ene udgjør Bøvedbruget. Man kan have et godt Sædskifte uden at være Bøvedbruger. Det bedste Sædskifte findes først naar Jordmonnets mekaniske og kemiske Forhold paa enhver given Ager nøiagtigen ere undersøgte og større theoretisk-practisk Kundskab derom erhvervet, end almindeligt er Tilfældet. Imidlertid indrømme vi at den Regel: at Skifte med langstraaet Sæd og Bladværter, rugende Afgrøder o. s. v. hører væsentligt til denne Brugsmaade; skjøndt vi paaftaae, at Regelens practiske Lempling efter ethvert Steds Bestaaffenhed ikke hører til det væsentlige Begreb. Theorien opstiller Hovedprincipet, Praxis mangfoldiggjør Anvendelsen, Underafdelinger og Obergange. Skulle vi nævne i saa Ord det, hvorpaa vi mene det især kommer an, naar Taleren er om at bestemme hvad der er Bøvedbrug, det, som mere end alt andet udgjør dets Natur, da maa

ten at man ei gjøder direkte til behaffede Vexter, f. E. Kartofler, Kaal, o. s. v., ei heller vil det være Tilfældet fordi man holder Heelbrak, eller lader Jorden ligge i flere Aar til Græsning; man er derfor Vexelbruger alligevel. Jeg kan derfor ikke begribe hvad Hr. Blocks Mening har været med disse hans Meddelelser, som kunde ansees for, at sætte mindre kyndige Landmænd i Forlegenhed med,

det være dette: at lade Ageren vevselvis frembringe Foder og modne Afgrøder. Dette Agerbrug er berigende, mens Lutter modne Afgrøder, om end Sædskiftet er nok saa godt, ere udmagrende og tilsidst ophæve sig selv. Cultur- og Gjødningsstand, Muldens Rigdom, de mineralste Bestanddele, Beliggenhed af Jordemønnet o. fl. tilraade jo en uendelig Mængde Nuanceringer, men naar ikke Foder- og Korndyrkning række hinanden Haanden, og Brak og Hvile falde bort, kalde vi ikke Brugsmaaden Vexelbrug i strengere eller egentlig Forstand. Den idelige Vexel holder Jorden fjør, den idelige Gjødning erstatter Hvilen, og Vexelbruget søger ikke sin Frugtbarhed i forraadnede Græsrødder. Imidlertid kunne vi ikke tænke os Sommerstaldfodring borte fra et udviklet eller sig udviklende Vexelbrug, Skjøndt vi ere ligegyldige ved enten der fodres paa Marken eller i Huset, naar kun Plougen tilvirker Staldfodringens Gjenstande. I Vexelbruget bør alt naturligt, saakaldet, Græs være forvist. Idet vi nedskrive disse Bemærkninger, staaer for os et Agerbrug drevet efter disse Grundsætninger i 14 Aar, og en Sandhed er det, at Mulden hvert Aar forsøges, at Kornets og Metteriets Udbytte aarlig tiltager saavel som Hovedinstrumentet — Gjødningen.

(Denne og følgende Noter skyles en anden Landmand).

paa hvad Maade de skulle drive deres Jorder, og at nedsætte Bøvedriften. Dog har det vist ikke været Mandens Mening, igjen at faae indført den gamle Skik, at drive Jorden i 5 à 6 Aar i Rød med langstraaet Gød og da lægge den ud i lige saa mange Aar til Græsning og Hvile. Det gaaer med Bøvedriften, som med enhver anden Driftsplan, at den kan bruges paa forskjellige Maader; at udfinde den fordeeligste, uden at skade Jorden, er netop Tingen; thi een Maade kan være passende for en Jordart, og een for en anden. Hr. Bloch mener, at Foderfrugt i Brakmarken, foran Vintersæd, vil være skadelig paa lette Jorder, fordi Jorden derved vilde blive alt for løs for Vintersæden; deri har han fuldkommen Ret; men er det ikke en gammel Regel for Bøvedbrugerne, at paa sliq Jord bør man ikke faae Vintersæd efter gjødede Brakfrugter, men deri mod Byg eller Havre, og deri faae Klover; og er nu Jorden meget let, da lade den ligge i 2 Aar, og derefter i en dyb Pløining at faae Rug; saaledes vil jeg forsikre om en meget god Rugmark, og muliggen bedre end efter gjødet Fuldblak; thi ingen vil vel nægte, at her vil Rugen komme i ligesaa løs Jord som efter Brakfrugter. Det Exempel, som Hr. Bloch giver paa et Bøvedbrug i 8 Marker, forekommer mig at være daarlig valgt; thi hvem vilde vel komme Rugen i 6te Aar efter den stærke Gjødning; vel er der gjødet, men tyndere, til 2ter Aaret iforveien, men det er ei imod den første Gjød-

ning; ligeledes vilde jeg efter min Erfaring altid fraraade at gjøde til Bælgfæd, som skal staae til Modenhed; thi somoftest vil Marken derefter blive fyldt med Ukrudt, dersom Bælgfæden ikke kom til at staae godt, hvilket lettelig kan skee, da Jorden dertil somoftest behandles tidlig paa Foraaret naar den er temmelig fugtig, og kommer der nu lidt Kulde til, saa vil sikkerlig Ukrudtet, som Landets indfødte Børn, snart fortrænge Udlændingen, og Jorden derved blive forqvaklet for den efterfølgende Sæd. En anden Sag er det naar Bælgfæden afhugges grøn til Høe eller Grønfoder; thi da ødes lægges det fremkommende Ukrudt og Jorden reens gjøres derved, saavel for det Ukrudt, som er i Jorden, som for det, der muligt har været i Gjødningen. Det forekommer mig ogsaa umuligt, om Foraaret at kunne faae Gjødningen udført, men maaskee dette skulde skee om Vinteren, saa er det en anden Sag. Efter min Formening havde Sædsolgen været meget bedre valgt, dersom Ring kom i Havrens Plads, saa Urter, derefter Ring, saa Vikker og tilsidst Havre; men er det rigtigt at Bælgfæd følger saa nær paa hinanden? jeg troer det ikke, thi da vil den sjelden trives godt; jeg troer derfor at det vilde være bedre at Kloveren kom i 2 Aar' og Vikkerne faldt bort; dog, dersom Vikkerne afflaaes grønne, saa ville de vel ikke skade, og Havren bedre trives derefter, end lige efter Ringen.

Overhovedet antager jeg, at Fuldbraaf skjørner Jorden ligesaameget som Braakfrugter*). Han siger ligeledes, at Jorden ved den aarlige Pløining vil blive løs og afkræftet; men hvilken Vexelbruger gjør dette? Efter Jordens Bestaaffenhed maa den nok i eet eller flere Aar ligge ud med Græs, for at tilveiebringe den fornødne Græsnings til Kreaturerne, samt Høe; endvidere: naar Jorden mangler den fornødne Muld til Sædens Frembringelse, og man ikke andre Steder fra kan skaffe Gjødning tilveie, thi da er det fornødent at skaffe Jorden Kræfter ved den Mængde af Græsbrødder, som aarlig udgaaer, og ved den Gjødning, som de græsfende Kreaturer der lade falde, naar, notabene, denne daglig bliver spredt paa Græsgangen; dette troer jeg er Hovedgrunden, hvorfor Jorden skal henligge, men ikke for at hvile sig; thi kan tilstrækkelig Gjødning skaffes tilveie, vil vist ingen lade Jorden ligge for at hvile. Flere Grunde burde der være for Jordens Henliggen; saasom: naar Kornpriserne ere sunkne saa dybt, at de ikke kunne erstatte Dyrkningsomkostningerne; Mangel paa Arbeidsfolk, ja ogsaa Mangel paa Penge; men eet er hvad Omstændighederne byde, og et andet, hvad der er fordeelsagtigt i Almindelighed.

*) "Fuldbraaf skjørner Jorden ligesaameget som Braakfrugter." Vi antage endnu mere, men paastaae tillige, at dyrket Braak, o: Braakfrugter, skjørner Jorden saa tilstrækkeligt, som Agerbrugets bedste Aarv fordrer det.

hed. Bruges Brakmarken til Rodfrugter, eller til Biffer at afflaae grønne, og de, vel at mærke, anvendes til Kreaturenes Føde, er det vel indlysende, at disse Vexter maatte frembringe meget mere Gjødning, end de vilde fratage Jorden, og altsaa gavne den næstfølgende Sæd og ikke skade den. Fuldblakfens Hensigt er jo at Jorden derved skal blive rensset, og er det Leerjord, da skjernes den tillige, hvorfor Jorden flere Gange ploies og harves; naar nu dette ligesaagodt kan skee ved Brakfrugtaavl, hvorved Gjødningen formeres, og det altsaa er kun Brakfrugternes Indhøstning, der koster noget, da Jordens Behandling alligevel skal skee, saa maa dog den forsøgede Gjødning kunne betale denne Udgift. Hvad jeg har imod Robbelbruget, vil jeg her kortelig fremsætte, nemlig at der kommer 2 og flere langstraaede Sædearter efter hinanden, hvorved, efter min Erfaring, Afgrøden ikke bliver saa god som naar Bølgfæd og Rodvæxter komme imellem; at Kloveren i Almindelighed kommer for ofte i Sædestiftet, og Jorden bliver fjed af den, som har været Tilfældet paa mine Jorder*); at Jorden deels ikke kan renses saa godt fra det Ukrudt, som findes i den, og at det lettere formeres, naar langstraaede Sædearter følge hinanden. Jeg har selv erfaret

*) Det er et probat Middel mod Jordens Bagring ved at producere Klover, at forbyde Jordsmønnen og gjødske godt.

det her paa Løitgaard, thi i flere Aar anvendte jeg Kobbelfruget, men i al den Tid var ogsaa min Jord saa fuld af Ukrudt, især Agerkaal, at naar Vaarsæden kom op, væltede Agerkaalen saaledes frem, at vidste jeg ei hvad der var saaet, havde det været mig en Umuelighed at see det formedelst Agerkaal, som næsten kvalte Sæden, og i Millionvis forplantede sig i Jorden. Derimod nu, efter at jeg i flere Aar har brugt Bexeldriften, har jeg, paa meget lidet nær, udryddet dette Ukrudt. Ligeledes har jeg ved Bexeldriften saaet min meget stærke Leerjord betydelig skjernet, hvad vist nok ikke havde været Tilfældet ved Kobbelfruget, mindst naar sliq Jord laae i flere Aar ud til Græsning. Græsningen var ei heller bleven af stor Betydenhed; thi allerede ved at ligge et Aar med Klover, bliver Jorden temmelig bunden, og falder nu tørre Aaringer ind, saa fik man hverken Klover eller Græs*).

Meieriet har forhen, ved Affætning af Fløde og Mælk til Kjobenhavn, været saare fordeeltigt, men nu ikke saa meget, da der er saa mange Concurrenter derom. Jeg holder ei heller nu saa mange

*) "I tørre Aaringer — hverken Klover eller Græs." Dette kjendes ikke i Bexelfruget, naar det er noget ubisklet. Alt vorer der paa Gjødsfens Befaling, skjøndt Mulden naturligvis udtæres mere i et tort end i et vaadt Aar. Hvilken Hjælp yder ikke en god Afgrøde om Foraaret, og den vorer jo som et Resultat af den Vinterfugtighed, som aldrig udebliver, og Gjødsfen.

Køer som før, deels af denne Aarsag, og deels fordi jeg som oftest ikke har Gjødningen samlet til en heel Mark, saa at man ikke om Vinteren kan faae den udført og spredt paa Brakmarken, og skal dette ske om Foraaret, saa sinker det Lægningen af Kartofler, eller Saaeningen af Eed til Grønfoder, hvorved Udbyttet bliver ringe, og mislykkes det, saa bliver Jorden fordærvet derved. Paa Grund af ovennævnte Indtægts Forringelse, har jeg igjen villet forsøge den ved at dyrke Rapsfæd, men for at denne kan lykkes, har jeg erfaret, at, idet mindste paa mine Jorder, er Fuldbrak fornøden for at faae, Jorden tilbørlig behandlet dertil. Af disse Aarsager har jeg indført Fuldbrak paa den halve Brakmark. Vedlagt følger et Schema, hvorefter mine Jorder nu blive drevne, hvoraf kan sees den Vexeldrift, forenet med Brak, som jeg formener at være mig fordeeligst, og passende for mine flade stærke Leerjorder. Vel vil man sige: ja han kan sagtens bruge denne Drift, da han kan kjøre saa megen Gjødning han vil fra Kjøbenhavn og Ratterenervations-Kulen; vel sandt, det gjør jeg ogsaa, men ikke fordi jeg behøver den, men fordi jeg, naar Priserne ere høie paa Kartofler og Halm, sælger en betydelig Deel deraf istedetfor at opfodre det, og da hidkjører jeg Gjødning for at erstatte det Manglende. Til min Eiendom hører et Overdrev paa 90 Edr. Land samt 27 Edr. Land, som ligge længere fra Gaarden, endvidere 62 Hoveders Græs:

nings; Det paa Saltholmen, som paa en Snees Hoveder nær bortleies, ligeledes er bortleiet de 27 Edr. Land, samt en 60 Edr. Land af Overdrevet, til Huusmænd. De tilbageblevne 30 Edr. Land af Overdrevet dyrkes saaledes; 1ste Aar Vicker, 2det Aar Kartofler og 3die Ring, udlagt med Reigræs, som ligger i 6 Aar. Jordens Bestanddele er en grunsagtig Sand med stærk Leer til Underlag, som naar den er tør ikke kan graves, men maa ophakkes. Af Ovenstaaende vil altsaa sees, at jeg har indrettet mit Agerbrug efter Bøxeldriftens Regler, forenet med Brak, og overeensstemmende, efter min Formening, baade med mine Jorders Beskaffenhed, og Eiendommens Beliggenhed, som gjør saa meget til at bestemme den fordeelagtigste Dyrkningsmaade. Saaledes formener jeg at Enhver bør handle, alt efter Eiendommens Beliggenhed og Jordens Bonitet, vælge en Dyrkningsmaade med Bøxeldrift, som kan udføres paa forskjellige Maader, uden at man derfor behøver at tye til Kobbelsbruget, som efter min Anskuelse ikke er saa tjenlig for Jorden.

Det skulde glæde mig, om disse mine Bemærkninger kunde i nogen Maade gavne i en saa magt paaliggende Sag som Danmarks Agerbrug.

Plan over Loitgaards Markfjorder, der ere inddeelte i 7 Marker, hvis Størrelse er fra 22 til 24 Tonder Land.

Åar	No. 1.	No. 2.	No. 3.	No. 4.	No. 5.	No. 6.	No. 7.
1835.	Nord: Fuldbraaf gjødet. Syd: Kartofler gjødet.	Nord: Rug. Syd: Byg.	Nord: Biffer til Grønføder. Syd: Kartofler.	Nord: Byg. Syd: Havre.	Nord: Urter. Syd: Klover.	Nord: Klover. Syd: Hvede.	Nord: Hvede. Syd: Rapsfød.
1836.	Nord: Rapsfød. Syd: Hvede.	Nord: Braaf gjødet. Syd: Kartofler gjødet.	Nord: Rug. Syd: Byg.	Nord: Biffer. Syd: Kartofler.	Nord: Byg. Syd: Havre.	Nord: Urter. Syd: Klover.	Nord: Klover. Syd: Hvede.
1837.	Nord: Hvede. Syd: Klover.	Nord: Rapsfød. Syd: Hvede.	Nord: Braaf gjødet. Syd: Kartofler gjødet.	Nord: Rug. Syd: Byg.	Nord: Biffer. Syd: Kartofler.	Nord: Byg. Syd: Havre.	Nord: Urter. Syd: Klover.
1838.	Nord: Klover. Syd: Urter.	Nord: Hvede. Syd: Klover.	Nord: Rapsfød. Syd: Hvede.	Nord: Braaf gjødet. Syd: Kartofler gjødet.	Nord: Rug. Syd: Byg.	Nord: Biffer. Syd: Kartofler.	Nord: Byg. Syd: Havre.
1839.	Nord: Havre. Syd: Byg.	Nord: Klover. Syd: Urter.	Nord: Hvede. Syd: Klover.	Nord: Rapsfød. Syd: Hvede.	Nord: Braaf gjødet. Syd: Kartofler gjødet.	Nord: Rug. Syd: Byg.	Nord: Biffer. Syd: Kartofler.
1840.	Nord: Kartofler. Syd: Biffer til Grønføder.	Nord: Havre. Syd: Byg.	Nord: Klover. Syd: Urter.	Nord: Hvede. Syd: Klover.	Nord: Rapsfød. Syd: Hvede.	Nord: Braaf gjødet. Syd: Kartofler gjødet.	Nord: Rug. Syd: Byg.
1841.	Nord: Byg. Syd: Rug.	Nord: Kartofler. Syd: Biffer til Grønføder.	Nord: Havre. Syd: Byg.	Nord: Klover. Syd: Urter.	Nord: Hvede. Syd: Klover.	Nord: Rapsfød. Syd: Hvede.	Nord: Braaf gjødet. Syd: Kartofler gjødet.

Det maa bemærkes, at disse 7 indhegnede Marker drives som om der var 14 Marker; saaledes begynder her No. 1 med den halve Mark til Fuldbraaf, og den anden halve Deel med Kartofler, og saaledes fortsættes fremdeles i alle Markerne.

Åar	No. 1.	No. 2.	No. 3.	No. 4.	No. 5.	No. 6.	No. 7.
1842.	Nord: Kartofler. gjødet. Eyd: Fuldbraf gjødet.	Nord: Byg. Eyd: Rug.	Nord: Kartofler. Eyd: Bifker.	Nord: Havre. Eyd: Byg.	Nord: Klover. Eyd: Urter.	Nord: Hvede. Eyd: Klover.	Nord: Rapsfød. Eyd: Hvede.
1843.	Nord: Hvede. Eyd: Rapsfød.	Nord: Kartofler gjødet. Eyd: Brak gjødet	Nord: Rug. Eyd: Byg.	Nord: Bifker. Eyd: Kartofler.	Nord: Byg. Eyd: Havre.	Nord: Urter. Eyd: Klover.	Nord: Klover. Eyd: Hvede.
1844.	Nord: Klover. Eyd: Hvede.	Nord: Hvede. Eyd: Rapsfød.	Nord: Kartofler. gjødet. Eyd: Brak gjødet.	Nord: Rug. Eyd: Byg.	Nord: Bifker. Eyd: Kartofler.	Nord: Byg. Eyd: Havre.	Nord: Urter. Eyd: Klover.
1845.	Nord: Urter. Eyd: Klover.	Nord: Klover. Eyd: Hvede.	Nord: Hvede. Eyd: Rapsfød.	Nord: Kartofler gjødet. Eyd: Brak gjødet.	Nord: Rug. Eyd: Byg.	Nord: Bifker. Eyd: Kartofler.	Nord: Byg. Eyd: Havre.
1846.	Nord: Byg. Eyd: Havre.	Nord: Urter. Eyd: Klover.	Nord: Klover. Eyd: Hvede.	Nord: Hvede. Eyd: Rapsfød.	Nord: Kartofler gjødet. Eyd: Brak gjødet.	Nord: Rug. Eyd: Byg.	Nord: Bifker. Eyd: Kartofler.
1847.	Nord: Bifker. Eyd: Kartofler.	Nord: Byg. Eyd: Havre.	Nord: Urter. Eyd: Klover.	Nord: Klover. Eyd: Hvede.	Nord: Hvede. Eyd: Rapsfød.	Nord: Kartofler gjødet. Eyd: Brak gjødet.	Nord: Rug. Eyd: Byg.
1848.	Nord: Rug. Eyd: Byg.	Nord: Bifker. Eyd: Kartofler.	Nord: Byg. Eyd: Havre.	Nord: Urter. Eyd: Klover.	Nord: Klover. Eyd: Hvede.	Nord: Hvede. Eyd: Rapsfød.	Nord: Kartofler gjødet. Eyd: Brak gjødet.
1849.	Nord: Kartofler gjødet. Eyd: Brak gjødet.	Nord: Rug. Eyd: Byg.	Nord: Bifker. Eyd: Kartofler.	Nord: Byg. Eyd: Havre.	Nord: Urter. Eyd: Klover.	Nord: Klover. Eyd: Hvede.	Nord: Hvede. Eyd: Rapsfød.